

Utbildningsinspektion i grundskolan Gröna Dalen

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Utbildningen vid Gröna Dalen omfattar förskoleklass (F) med 26 elever och grundskola årskurs (åk) 1–9 med 483 elever. I skolan bedrivs även fritidshemsverksamhet, men den omfattas inte av inspektionen. Skolan är byggd efter modell Skola 2000, med ett antal mindre självstyrande arbetsenheter för ca 80 elever, den lilla skolan, som tillsammans utgör den stora skolan. Varje enhet har ett storarbetsrum med mindre arbetsrum i direkt anslutning, liksom elevdatorer och arbetsrum för enhetens lärare. Varje enhet har en egen ingång. Gemensamt för hela skolan finns ett bibliotek. Den fysiska utformningen av skolbyggnaderna i Håbo tillsammans med vissa uttalade riktlinjer beträffande undersökande arbetssätt, elevinflytande, IT och samverkan utgör det kommunala konceptet ”Håboskolan”.

Gröna Dalens elever och pedagogiska personal är organiserade i sex arbetsenheter, tre för F-åk 4 och tre för åk 5–9. Tidigareenheter (F-åk 4) och senareenheter (åk 5–9) har lokaler i anslutning till varandra. Inom varje arbetsenhet är eleverna uppdelade i klasser, en del åldersblandade, andra åldershomogena. I skolan finns dessutom en kommungemensam särskild undervisningsgrupp med sju elever. Tre undervisningsgrupper i åk 9 med sammanlagt 49 elever är placerade i gymnasieskolans lokaler i Bildningscentrum Jan Fridégård (BCJF).

Genomförandet av inspektionen i Gröna Dalen

Skolverket sände den 13 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Gröna Dalen har bestått av undervisningsråden Gunilla Arvidson och Ingela Gullberg. Besök i Gröna Dalen genomfördes den 24, 25 och 30 september 2003.

Utöver inspektionsrapporter för varje skola framställs en sammanfattande rapport för kommunen som helhet. Denna kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp de krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och skolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Gröna Dalen genomfördes formella intervjuer med rektorerna och elevvårdspersonalen samt representanter för lärare, elever och föräldrar till elever i förskoleklass, åk 2, 5 och 9. Lektioner i dessa årskurser har besökts liksom verksamheten i förskoleklass.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit telefonsamtal och e-post från föräldrar.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

I Gröna Dalen känner eleverna sig i allmänhet trygga enligt såväl elever som föräldrar. De yngre eleverna är inte rädda för de äldre. En samstämmig bild framkommer från eleverna om att de inte känner till att det förekommer någon mobbning mellan elever på Gröna Dalen. Om det uppstår bråk tar skolan hand om det direkt. Det anser alla intervjuade grupper. I intervjuer med elever och vid besöken i skolan konstateras att eleverna respekterar och visar hänsyn mot varandra. Från flera håll omvittnas dock att elever använder kränkande tilltalsord till varandra. Elevvårdspersonal har arbetat med detta i klasserna och anser att det blivit bättre nu.

Personal på skolan anser, att elever som mår psykiskt dåligt inte har någonstans att gå undan i skolans öppna miljö. Det finns en medvetenhet om detta, och man försöker hitta olika lösningar, men lokalernas utformning gör det svårt.

Att kunna ta ansvar för sitt eget arbete är en viktig ingrediens i konceptet "Håboskolan". Vissa elever klarar det bra, medan andra inte gör det, vilket poängteras av såväl lärare som föräldrar. Lärarna menar med rätta att ansvaret måste få växa med elevernas förutsättningar.

Eleverna anser att de inte kan påverka innehåll eller utformning av sin utbildning i någon större utsträckning, och vissa är nöjda med det, medan andra skulle vilja ha större inflytande.

Det finns variationer mellan och inom enheterna vad gäller normer och värden. Enheterna har t.ex. egna ordningsregler som strider mot varandra om vad som är tillåtet/förbjudet. Många påtalar att det borde vara lika inom hela Gröna Dalen.

Enligt uppgifter om Gröna Dalen som kommit fram från kommunens kvalitetsverktyg Cockpit under pågående inspektion har måttet "Barns/elevs trygghet" värdet 8,4 på en tiogradig skala. "Barns/elevs inflytande har värdet 5,4, "Barns/elevs sociala kompetens" 7,4 och "Barns/elevs tillfredsställelse 8,3. Uppgifterna avser våren 2003. Vad dessa resultat innebär är oklart för läsaren, eftersom det inte framgår hur måtten tagits fram. Det framgår inte om det är elevers, föräldrars eller personals uppfattning som avspeglas, eller en sammanvägning av dessa.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att resultatet av skolans arbete med normer och värden är bra men kan förbättras vad gäller elevernas inflytande över sin utbildning. Vidare bör skolan överväga lämpligheten i att normer och värden skiljer sig mellan de olika enheterna.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Gröna Dalens förskoleklasser kan vid besök konstateras att verksamheten stimulerar elevernas utveckling och lärande. Eleverna berättade i intervjuer att de får lära sig mycket i skolan och att det är roligt. "Vi får både lära oss saker och leka", berättade en elev.

Kunskapsresultaten för grundskolorna i Håbo kommun som helhet ligger lågt jämfört med riksgenomsnittet. Gröna Dalens grundskoleelever ligger lägst av skolorna i kommunen. Detta gäller resultat uttryckt i såväl genomsnittligt meritvärde som andel elever som nått målen i samtliga ämnen och andel elever som saknar betyg i alla ämnen. Man kan för Gröna Dalen också konstatera att andelen elever som inte uppnått målen är betydligt mindre i svenska, engelska och matematik än i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen. I dessa är det upp till 34 procent av eleverna som inte nått målen i ämnet. Ett fåtal av dessa elever har "anpassat bort" sådana ämnen för att få mer tid till svenska, engelska och matematik. Allt avser slutbetyg i åk 9 våren 2003. Enligt Skolverkets arbetsverktyg för lokala sambandsanalyser (SALSA¹) uppnår inte Gröna Dalens elever de resultat som de kunde förväntas göra med avseende på elevgruppens sammansättning.

Skolans enheter genomför lästest i åk 2, 4 och 7, vilka är obligatoriska för alla skolor i kommunen. Även nationella prov i åk 5 och 9 genomförs. Någon sam-

¹ För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser – SALSA. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

lad redovisning av elevernas kunskapsresultat finns inte t.ex. i skolans kvalitetsredovisning.

I skolans kvalitetsredovisning redovisas sammanvägda värden som inte går att relatera till nationella mål, t.ex. ”Kunskaper betygsnivå” och ”Kunskaper tillräckliga”, vilka Skolverkets utbildningsinspektörer anser vara diffusa och grova mått på en skolas resultat. I kvalitetsredovisningen anger skolledningen vidare att eleverna inte får det stöd och den hjälp, som de skulle behöva från föräldrarna. Skolan konstaterar också att det behövs fler specialpedagoger. I övrigt redovisas inga åtgärder för att förbättra elevernas resultat.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att skolans måluppfyllelse i relation till de nationella målen vad gäller kunskaper i olika ämnen (med hänsyn tagen till elevgruppens sammansättning) är låg och måste förbättras. En analys av orsakerna till resultaten, från förskoleklass till åk 9, och utveckling av en strategi och åtgärder för att förbättra dem är ett sätt att arbeta vidare.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Skolan har ett utvecklat system för arbetet mot kränkande behandling. Det finns en stödgrupp bestående av elever i åk 8 och 9 samt två av skolans lärare, skolkuratorn, skolvärdinnan och skolsköterskan. Stödgruppseleverna ska försöka iaktta vad som händer inom enheterna och i skolans gemensamma, öppna utrymmen och rapportera till de vuxna i gruppen. De är också med i samtalen med enskilda elever som mobbat/mobbats. Stödgruppens arbete uppskattas av såväl elever som personal.

Skolans kurator är mycket ute i klasserna och arbetar både förebyggande och med akuta situationer. Hon lägger mer tid på ”röriga” klasser än vad hon hinner ägna åt förebyggande verksamhet.

Gröna Dalen har en arbetsplan mot mobbning. Den tar upp förebyggande arbete såväl som handlingsplan för uppkomna mobbningssituationer. Den omfattar dock inte andra former av kränkande behandling och inte heller vuxnas kränkning av elever. Planen upplevs omständlig och oklar av intervjuade föräldrar. Vissa föräldrar känner inte till att planen finns. Rektorerne medger att planen har sina brister. Alla intervjuade grupper anser dock att skolan snabbt tar tag i problemen när de uppkommer. Allvarligare tillbud har lett till polisanmälningar, 4–5 per år. Ännu fler anmälningar görs till socialtjänsten.

Gröna Dalen har en skolsköterska gemensam med särskolan. Skolläkare finns ingen, varken detta läsår eller det föregående. Vissa obligatoriska hälsokontroller blev inte genomförda förra läsåret. Föräldrarna fick själva kontakta vårdcentralen för detta.

Skolan har ordningsregler som är gemensamma för alla sex enheterna. Därutöver har varje enhet utformat sina regler. Dessa regler är olika: på vissa enheter får eleverna äta godis, men inte på andra. Vissa får ha med sig leksaker hemifrån, men inte andra osv. Detta upplever eleverna som mycket orättvist. De tycker att samma regler ska gälla för hela skolan.

Även lärare efterlyser större enhetlighet mellan enheterna, bl.a. i arbetet med värdegrunden. Varje enhet arbetar på sitt sätt. Man har dock börjat med att utforma gemensamma förhållningsregler för användning av datorerna, och lärarna hoppas på ett fortsatt samarbete även i andra avseenden. Ett ökat samarbete mellan enheterna är något som alla intervjuade grupper uttrycker en önskan om.

Som tidigare nämnts finns brister vad gäller elevers möjligheter till inflytande. Elevråd för de tre tidigareenheterna hålls med deras rektor. Det som diskuteras på elevrådet är exempelvis skolmaten, skolgården och cafeterians utbud. Eleverna tycker inte att deras förslag har beaktats i någon större utsträckning. Vissa av tidigareenheterna har klassråd i respektive klass men inte alla. Ett elevråd finns för åk 5–6 och ett för åk 7–9. Skolvärdinnan ansvarar för dessa två elevråd. Vissa klasser har kontakttid, då eleverna diskuterar bl.a. aktuella värdegrundsfrågor med sin kontaktlärare. I vissa klasser har flickor och pojkar kontakttid var för sig. Uppgifterna från de äldre eleverna om vilket formaliserat inflytande som finns är motstridiga, men eleverna är samstämmiga om att deras reella inflytande är mycket begränsat.

Ett föräldraråd har tidigare funnits, men enligt föräldrar svalnade intresset för att deras möjligheter att påverka i viktiga frågor var begränsade. Alla enheter har föräldramöten, minst en gång per läsår. Mötena inleds med en gemensam stund för hela enheten, då rektorn informerar eller tar upp någon angelägen fråga. Därefter samlas föräldrar och personal årskursvis. Vid behov har vissa grupper månadsföräldramöten, då rektorn oftast deltar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att skolans arbete för en god arbetsmiljö är bra. Handlingsplanen mot mobbning måste dock utvecklas för att den ska motsvara de nationella kraven. Man bör överväga lämpligheten i att enheterna arbetar så olika sinsemellan utan egentlig samverkan. Skollagens krav på tillgång till skolläkare måste uppfyllas.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Hur arbetet organiseras varierar mellan de olika enheterna. Vissa har åldersblandade klasser och andra har varje årskurs för sig. Lärarna uppger att de inte vet så mycket om hur andra än den egna enheten arbetar, men de tror att det ser mycket olika ut på enheterna. De upplever sig som sex små skolor i den stora skolan, helt i enlighet med "Håboskolans" koncept. I "Håboskolans" koncept ligger även att åk 5 vid indelning i enheter ska tillhöra senareenheten. I Gröna Dalen menar personal att eleverna i åk 5 ofta har stora kunskapsluckor när de kommer från tidigareenheten. Lärare anser att det skulle vara bättre om eleverna går kvar i tidigareenheten t.o.m. åk 5, och att avstämning mot de nationella målen sker där.

Gröna Dalen har en egen timplan liksom övriga skolor i kommunen. Varje arbetsenhet gör sina scheman, efter det att rektorerne gjort upp ett ramschema med tider för undervisning i vissa ämnen, t.ex. idrott och hälsa och slöjd. Det finns inga riktlinjer eller strategier för schemaläggningen på Gröna Dalen mer än att eleverna bör ha omväxlande teoretiska och andra ämnen. De flesta enheter har traditionella scheman med relativt korta lektionspass, men några har gjort längre arbetspass, som ger eleverna större möjligheter att göra klart det de håller på med.

Ett arbete med lokal konkretisering av de nationella kursplanerna pågår. Bearbetningar finns i vissa ämnen och årskurser och i vissa enheter. Det ser dock mycket olika ut beträffande förekomst av, struktur på och benämning av lokala kursplaner. Lokala konkretiseringar av de nationella betygskriterierna finns i några ämnen men inte i alla. Avsaknad av lokalt bearbetade kursplaner och betygskriterier har påtalats av såväl elever som föräldrar i intervjuer. En del känner till vad de ska lära sig i olika ämnen och vad som krävs för olika betyg. I åk 9 talar de flesta lärare om vad som krävs för att få olika betyg, enligt intervjuade elever. Men i övriga årskurser är många elever och föräldrar ovetande om vad som krävs av eleverna i olika ämnen. Eleverna upplever att det är lättare att få höga betyg på en enhet än på en annan.

Föräldrar efterlyser bättre dokumentation och information om elevernas kunskapsutveckling. Enligt föräldrarna har vissa elever individuella studieplaner, men inte alla. Vissa elever har loggböcker, andra har ämnesrapporter, omdömesprotokoll osv. för dokumentation av kunskapsutvecklingen. Åtgärdsprogram utarbetas när elev behöver särskilt stöd. Även utformningen av dessa varierar mellan och inom enheterna. Föräldrar har framfört att det borde vara

större enhetlighet inom skolan. Rektorerne har framfört i samband med sakgranskningen av denna rapport, att utformningen är lika för samtliga planer.

Eleverna arbetar till stor del individuellt. Konceptet "Håboskolan" innebär bl.a. ett undersökande arbetssätt. Lärarna upplever det som att de inte har frihet att avgöra vilket arbetssätt som är lämpligast. De menar att alla elever inte är mogna för ett undersökande arbetssätt och att det är respektive lärare som bör få avgöra vilket arbetssätt som ska tillämpas.

Lärare bedömer att ungefär en tredjedel av eleverna är i behov av särskilt stöd och att de inte kan tillgodose detta behov fullt ut. Fr.o.m. denna termin har alla enheter tillgång till speciallärare, vilket är en förbättring. Man försöker så långt det är möjligt att klara av problemen inom den egna skolan. Vid behov av utredning av elev eller behandling av något slag, skall respektive skola verka för att föräldrarna skall vända sig till den centralt placerade enheten Råd och Stöd. Uppfattningen om möjligheterna att få hjälp där är samstämmigt negativ från samtliga intervjuade grupper. Dessutom finns en stor osäkerhet om Råd och Stöds roll och vem som har ansvar för vad.

Skolverkets utbildningsinspektörer bedömer att skolans personal är starkt engagerad i sitt pedagogiska arbete med eleverna.

Sammanfattningsvis bedömer utbildningsinspektörerna att den pedagogiska verksamheten och undervisningen kan förbättras på vissa punkter. Lokalt bearbetade kursplaner och betygskriterier saknas i flera ämnen, vilket gör att det inte är tydligt för personal, elever och föräldrar vad skolan eftersträvar att eleverna skall lära sig. Likvärdigheten mellan enheterna måste också beaktas i dessa avseenden. Skolans dokumentation av elevernas kunskapsutveckling uppvisar brister på sina håll, vilket ses som en nackdel ur föräldrasynpunkt. Råd och Stöds roll är oklar, och rektorerne och lärarna anser att möjligheten att få hjälp därifrån är alldeles för begränsad. Skolverkets inspektörer bedömer att Råd och Stöds roll måste klargöras för alla berörda grupper. Vidare bedömer inspektörerna att elever i behov av särskilt stöd inte alltid får det stöd de har rätt till.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

I Gröna Dalen finns två jämbördiga rektorer, en för tidigareenheter (F-åk 4) och en för senareenheter (åk 5–9). Både bland elever och föräldrar finns osäkerhet om hur rektorsorganisationen ser ut, vem som bestämmer om vad. Även en del lärare är osäkra på hur ansvaret fördelas mellan rektorerne. Enligt rektorerne fattas beslut av dem gemensamt, men det är alltid den rektor som har

ansvaret för eleven som skriver under beslutet. Rektorerna tycker att det är en stor fördel att vara två.

Rektorerna har kontakt med politikerna en gång om året i samband med nämndsammanträden.

Förvaltningschefen, de centralt placerade utvecklingsledarna och alla rektorer träffas en gång i månaden. Dessa träffar innehåller enligt rektorerna mest information. Gröna Dalens rektorer önskar att politiker och förvaltning skulle veta mer om hur de har det ute i skolorna och komma dit på besök.

Lärarna uppskattar sina rektorer, bl.a. för att lärarna ges en stor frihet att utforma sitt arbete själva inom enheterna. Lärarna uppskattar att arbeta i enheter. Samarbetet mellan enheterna är marginellt, vilket beklagas av lärare. Det har framkommit i tidigare avsnitt att olikheterna mellan enheterna inte alltid är önskvärda. Skolverkets inspektörer bedömer att det krävs en starkare styrning från rektorernas sida för att komma till rätta med de negativa aspekterna av enheternas självständighet.

Uppfattningen bland både lärare och föräldrar är att rektorerna väl känner till alla elever inom sina enheter och att de alltid ställer upp när någon behöver prata med dem. Personalen inom skolans elevvård uppskattar rektorernas engagemang i elevvårdsfrågor. Rektorerna är väl insatta i varandras ansvarsområden, vilket är praktiskt, när någon av dem är borta, anser personalen.

Lärarna anser att rektorerna inte hinner med så mycket pedagogisk ledning. Deras administrativa uppgifter tar den största delen av deras tid. Rektorerna menar också att t.ex. budgetarbetet tar alltför stor del av deras tid. De har en gemensam budget.

Skolans ledningsgrupp består av enhetsledarna och de båda rektorerna. De träffas varje vecka. Dessa träffar innehåller i huvudsak information. Rektorerna menar att de utövar viss pedagogisk ledning i dessa träffar. De ger "uppgifter" till enhetsledarna som ska diskuteras inom respektive enhet. Hela kollegiet träffas ibland, t.ex. på upptaktsdagar. Man har samverkansgrupp en gång i månaden.

Skolan har redovisat sammanställningar av resultat från en utvärdering avseende läsåret 2002/2003. Den bygger på arbetslagens bedömning av hur arbetslagets arbete, elevvårdsarbetet, skolledningen, konferenser och samverkanssystem fungerat. Skolverkets utbildningsinspektörer bedömer att dessa sammanställningar skulle kunna vara en god utgångspunkt i en kvalitetsredovisning, som skulle kunna utmynna i nya mål och åtgärder för att nå dessa.

Gröna Dalens kvalitetsredovisning grundar sig i huvudsak på uppgifter från det kommunövergripande kvalitetsverktyget Cockpit. Lärare är kritiska till Cockpit. De anser att enkätfrågorna är felformulerade, vilket de påpekat men inte fått något gehör för. De anser att frågorna är diffusa och dubbelbottnade. Diskussionen inom arbetslagen som föranleds av Cockpit är dock värdefull, anser lärarna. Eleverna har inte hört talas om skolans kvalitetsredovisning. Lärare är oklara över hur skolans kvalitetsredovisning ser ut. De anser att den inte fungerar som ett instrument för analys. Skolans kvalitetsredovisning innehåller

ingen redovisning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts, inte heller vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte uppnåtts.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att styrning, ledning och kvalitetsarbete bör förbättras på några punkter. Rektorerna uppskattas mycket av sin personal, men deras pedagogiska ledning är svag. Det delade rektorsskapet ger upphov till otydligheter för omgivningen. Skolans kvalitetsredovisning lever inte upp till författningarnas krav. Kvalitetsverktyget Cockpit är inte förankrat varken hos personal eller elever och ses inte som något redskap för analys och kvalitetsförbättring. Däremot skulle skolans egen utvärdering kunna utgöra en god grund för en kvalitetsredovisning.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

I Håbo kommun erbjuds inget aktivt val av skola. Närhetsprincipen gäller. Det innebär att majoriteten av eleverna på Gröna Dalen kommer från närområdet.

Att den garanterade undervisningstiden uppnås, kontrollerar rektorerna utifrån respektive enheters scheman. Föräldrar har dock uttalat skepsis till om eleverna verkligen får sin garanterade undervisningstid, främst i bild, slöjd och hem- och konsumentkunskap. Det är viktigt att föräldrarna delges information om hur elevernas garanterade undervisningstid läggs ut i olika ämnen, så att de kan känna sig trygga på den punkten.

I Gröna Dalen börjar elevens val i åk 6 enligt några intervjuade elever. De kan välja ”att göra mat”, bild eller idrott. Elever från en annan enhet uppger att elevens val börjar i åk 7. Enligt rektorerna finns elevens val i åk 5–9. Det varierar mycket hur den tiden används. Den tenderar att användas alltmer som ”göra klart”-timme, enligt rektorerna.

Språkvalet börjar i åk 6. Tyska, franska och engelska (förstärkt) är det som erbjuds. Modersmålundervisning i finska finns på Gröna Dalen. Modersmålsundervisning i spanska finns för Gröna Dalens elever på Västerängsskolan. Speciallärare ansvarar för svenska som andraspråk, i den mån det finns ett behov.

Skolans profil var från början natur och svenska språket. Den är dock inte så tydlig i dag. Det som lever kvar vad gäller profilen svenska språket är att alla enheter skall ha någon slags presentation från skolans scen inför skolans övriga elever. Från naturprofilen återstår att man går ut i skogen ibland. Skolan har haft planer på att göra ett ”skapande uterum” liksom en ”fjärilsrestaurang” på skolgården, men det saknas pengar.

Eleverna har prao två veckor i åk 8 respektive åk 9. Enligt föräldrar har inte alla elever i åk 9 haft kontakt med studie- och yrkesvägledaren, vilket oroar dem med tanke på valet till gymnasieskolan. Rektorerne uppger, att skolans egen studie- och yrkesvägledare var sjukskriven hela läsåret 2002/2003, men att skolan hyrt in en sådan från en grannkommun.

Gröna Dalens elever i åk 5–8 har s.k. inre prao, d.v.s. de arbetar som skolvärdar i köket/matsalen, övriga utrymmen i skolan och ute på skolgården.

Sammanfattningsvis bedömer utbildningsinspektörerna att tillgången till pedagogisk verksamhet och utbildning är godtagbar. Såväl elevens val som skolans val är dock oklara både vad gäller innehåll och omfattning. Detta måste göras tydligt. Elever och föräldrar bör dessutom få information om hur eleverna erbjuds den garanterade undervisningstid de har rätt till i de olika ämnena.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolans lokaler är nya, fräscha och ljusa med stora öppna ytor och mycket fönster mellan utrymmena. Det gör att alla elever blir synliga, och det hämmar kränkande beteenden mellan elever, uppges i flera intervjuer. Skollokalerna fungerar också bra för skolans elever med funktionshinder. Både lärare och elever uppger emellertid att det är jobbigt att arbeta i storarbetsrummen. Där är spring hela tiden och det är svårt att hålla lektioner där, säger lärare. De andra arbetsrummen är för små. Det är ofta problem med temperatur och ventilation i skolan. Det är nu över 90 elever på enheterna, trots att de är byggda för 80. Elever med koncentrationssvårigheter har som tidigare nämnts speciellt svårt att få en bra inlärningsituation, enligt personal och föräldrar. Föräldrar har hört av sig till Skolverket med negativa synpunkter på lokalerna och skolgården, som skulle ha stora förutsättningar att utformas på ett bra sätt. Pengarna räcker inte till enligt skolledningen.

Lärarna är kompetenta och engagerade enligt rektorerne. Alla lärare har fått gå en 10-poängs högskoleutbildning inför införandet av "Håboskolan". Lärarna har också genomgått ITiS-utbildning.

I åk 1–4 finns 75 procent speciallärartjänst i varje enhet, i åk 5–9 50 procent tjänst per enhet. Åk 5–9 har fram till detta läsår varit utan speciallärare.

Det är låg omsättning på lärare i Gröna Dalen, uppger rektorerne. Lärare menar dock att det finns en tendens att lärare lämnar skolan för att arbetet är för tungt.

Problemet att få hjälp för elever, som det saknas kompetens för inom skolan, är betydande, t.ex. elever som har grava diagnoser.

Både elever och lärare anser att det i vissa ämnen och årskurser saknas aktuella läromedel och materiel. Skolan har dock ett välutrustat bibliotek. Laborations-salarna hade enligt lärarna bra utrustning när skolan var helt ny, men nu förfaller den, eftersom man inte har råd att komplettera. Datorer finns men är enligt föräldrar ofta trasiga. Alla elever har enligt rektorerna egna e-postadresser. Lärare uppger att studiebesök för eleverna blir alltmer sällsynta, även det av ekonomiska skäl.

Resursfördelningen till enheterna inom Gröna Dalen sker enligt rektorerna utifrån nyckeltal, 15,3 tjänster på 160 elever. Ingen hänsyn tas till bakgrundsvariabler eller grad av måluppfyllelse hos de olika enheterna. Principerna för resursfördelningen från kommunen till skolan är oklara för rektorerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets inspektörer att skolans resurser i de flesta avseenden är godtagbara, men vissa problem finns. Inspektörerna konstaterar att man som besökare i Gröna Dalen slås av den ljusa, fräscha och luftiga skolmiljön, fri från klotter och nedskräpning. Elever, personal och föräldrar ser dock begränsningar i funktionen hos lokalerna. Dels har de blivit för trånga, dels fungerar de dåligt speciellt för elever som behöver lugn och ro för sin inlärning. Lokalerna är således inte helt ändamålsenliga.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna konstaterar att man som besökare i Gröna Dalen slås av den ljusa, fräscha och luftiga skolmiljön, fri från klotter och nedskräpning. Skolan bedriver ett bra arbete med normer och värden, och det har gett goda resultat, eleverna känner sig trygga i sin skola. Rektorerna uppskattas mycket av både personal och föräldrar.

Skolverkets inspektörer anser dock att det finns utrymme för att utveckla verksamheten genom att

- öka elevernas inflytande över sin utbildning,
- analysera orsakerna till skolans dåliga resultat vad gäller elevernas kunskaper i olika ämnen och vidta åtgärder för att öka måluppfyllelsen,
- utveckla skolans handlingsprogram mot kränkande behandling,
- fullfölja arbetet med kursplaner och betygskriterier,
- tydliggöra ansvarsfördelningen mellan rektorerna,
- tydliggöra innehåll och omfattning av skolans val och elevens val,
- informera föräldrar och elever om hur den garanterade undervisningstiden säkerställs.

Inspektionen av Gröna Dalen visar att skolan inte uppfyller gällande bestämmelser vad gäller

- skollagens krav på skolläkare,
- att säkerställa att barn i behov av särskilt stöd får tillgång till detta,
- kvalitetsredovisningens innehåll.

Datum	Ort
2004-02-04	Stockholm

Gunilla Arvidson

Ingela Gullberg